

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Facilis Et Succincta S.S. Canonum Doctrina

Pirhing, Ehrenreich

Dilingæ, 1690

Sectio III. De jurisdictione, officio, & potestate Episcopi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61641](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61641)

SECTIO III.

De Jurisdictione, officio,
& potestate Episcopi

Episcopum (Si confirmatus sit, etiam si nondum sit consecratus) jurisdictionem obtinere in omnes suæ Diœcesis Clericos tam regulares, quam sæculares, nisi exempti sint, & in causis spiritualibus, ac mixtis, etiam in Laicis, certissimi juris est, & clarè patet ex c. 1. h. t. c. cum Episcopus 7. eodem in 6. c. cum sic 8. & c. ex tenore II. de foro competente: dubitantur tamen de hac jurisdictione aliqua: & hinc fit.

§. I.

An Episcopis potestas sua jurisdictionis competat immediatè ex jure Divino, an verò ex jure humano, & Ecclesiastico?

Verissima sententia est, & tam inter Theologos, quam Canonistas hodie communis, quòd, quamvis in genere Episcopale munus, seu officium, & illius jurisdictionis ordinaria, sit à Christo immediatè instituta, in quantum tamen in particulari huic vel illi competens consideratur in ordine ad hos vel illos subditos, immediatè sit, & conferatur à Romano Pontifice, tanquam Vicario Christi, & Ecclesiæ capite, prout ex pluribus ac variis tam juris textibus, quam rationibus probari potest, & satis clarè ostendit potestas, quam penes Pontificem esse nemo negat, quæ potest Episcopum suâ jurisdictione privare, ergo tota hæc in specie, & particulari respectu hujus personæ à Pontifice dependet.

§. II.

De duabus legibus, jurisdictionali, & diœcesana, in quibus totum jus, seu officium, & potestas Episcopi consistit.

Deberi multa Episcopis, & posse etiam multa Episcopos vi suæ jurisdictionis ordinariæ, tam ex lege diœcesana, quam ex lege jurisdictionis, certum est: & quamvis de his satis in specie constet, ex c. conquerente 6. h. t. ubi pluribus enumerantur, quæ sint jura Episcopalia, non tantum ab Ecclesiis parochialibus suæ diœcesis, sed etiam à Capellis, sive Ecclesiis, quæ monasteriis unitæ sunt, solvenda & exhibenda (nisi Capellæ tales monasteriis incorporatæ etiam ipsæ exemptæ sint) & in fine Capituli illius subjungatur, his jurebus in prædictis Ecclesiis contemptos esse debere Episcopos, nec amplius exigere aliquid (saltem de jure, quidquid sit de consuetudine, juxta quam non omnia jura, quæ in dicto Capitulo enumerantur, hodie in usu sunt) nisi subsidium moderatum, (quod subsidium charitativum appellatur) juxta formam præscriptam à Latranensi in c. cum Apostolus. de censibus in 6. de his inquam, quamvis satis in specie constet, & de pluribus aliis in sequentibus etiam §. agendum sit, dubitant tamen in genere multi, quænam dicantur ex lege diœcesana deberi, à qua regulariter & ordinariè omnia monasteria exempta habentur (ob favorem religionis, ut varia jura habent) etiam si aliâ jurisdictioni Episcopi subiecta sint, & quænam dicantur ex lege jurisdictionis deberi. Communiter ita dicitur illa regula, ex Gloss. in c. dilectus 18. h. t.

h. t. V. de lege jurisdictionis, quod ea spectent ad legem jurisdictionis, quæ consistunt in dando, seu conferendo, vel in actione judiciali, qualia sunt conferre beneficia, administrare Sacramenta, causas audire, sententiam ferre, delicta punire, excommunicare, &c, quæ verò consistunt in recipiendo, uti est Cathedraliticum, quarta decimarum, & mortuorum, ad legem diæcesanam pertinere: hæc tamen regula pluribus aliis displicet, cum negari non possit, procuraciones, quæ consistunt in recipiendo, etiam à monasteriis actu visitatis deberi, *c. sopita 14. de censibus*, & ad quartam mortuorum obligari etiam de jure Regulares *c. requisitis 15. de testamentis*, ergò vel malè dicitur, ea quæ in recipiendo consistunt, spectare ad legem diæcesanam, vel malè dicitur, monasteria à lege diæcesana esse exempta. Quidquid tamen de hac regula sit, sufficit eis, cui ea non placuerit, dicere, ad legem diæcesanam pertinere ea, quæ alii quidem Episcopo, non tamen monasteria præstare tenentur; alia verò, quæ etiam monasteria non exempta pati debent, ad legem jurisdictionis pertinere.

§. III.

De illis, quæ ad officium Episcopi ex lege jurisdictionis spectant, & in specie de potestate judicandi, inquirendi, puniendi, corrigendi, & reformandi.

AD legem jurisdictionalem Episcopi non tantum pertinet cognitio judicialis omnium causarum, ad forum Ecclesiasticum externum pertinentium, ita ut cumulativè cum quolibet inferiore

Prælato, cui ordinaria fori externi jurisdictionis convenit, concurrat, & præventioni locus detur, ac sit de jure communi, penes actorem, in causis civilibus, coram quo iudice reum convenire velit, sed inquirere etiam, & punire delicta non tantum purè spiritualia, sed etiam quæ mixti fori sunt, non tantum Clericorum, sed etiam Laicorum, ita ut cogere eos possit, incarcerare, ad vitæ terminos condemnare, &c. & ad executionem hujus suæ potestatis armatà etiam manu, si necessitas urgeat, uti possit, quam propriam sibi potestatem asciscere, aut invocare brachium sæculare, urgendo etiam ad hoc sæcularem magistratum, & si à Laico magistratu, ad puniendam subditorum delicta inquirente, requisitus fuerit, subditos illius contumaces censuris etiam ad obedientiam compellere potest, quæ omnia in diversis juribus hujus Tituli in antiquis, & in sexto habentur, &c. Possunt tamen etiam inferiores ordinarii iudices, contra Episcopum privativè præscribere, vel ea privilegio obtinere jus puniendi, & corrigendi suos subditos, uti habetur in *c. irrefragabilis 19. §. excessus h. t.* ita tamen, ut semper in habitu jus tale permaneat, in actum etiam redigendum, si inferiorum horum iudicum negligentia sit supplenda (nisi exemptio aliud jubeat) sive sæculares, sive regulares illi fuerint, uti habetur *ex c. quanto 7. h. t. & ex citato cap. irrefragabilis*, quam constitutionem in tantum etiam ampliavit Trid. *sess. 6. c. 4. de refor.* ut detur hodie Episcopis facultas visitandi, ac corrigendi, quoties opus videbitur, etiam auctoritate Apostolicâ, Capitula Ecclesiarum Cathedralium, illarumque personas, non obstantibus ex-

emptionibus; & consuetudinibus; & quamvis etiam pœnas pecuniarias imponere possint Episcopi, & alii iudices Ecclesiastici, debent tamen hæc multæ, non Camera Episc. palli, sed causis piis applicari, juxta *Trid. sess. 25. c. 13. de refor.*

§. IV.

De potestate instituendi in beneficiis, & destituendi seu deponendi.

AD legem jurisdictionis Episcopalis etiam pertinet jus instituendi in beneficiis, uti etiam destituendi, ac deponendi (prout sumitur ex citato *c. conquerente*, & ex *c. cum in jure* 12. de *hereticis*) ita tamen, ut institutio late hic sumatur, & non tantum liberam collationem, sed quæcumque etiam confirmationem, & approbationem dicat, destitutio verò dicat quæcumque amotionem ab officio, beneficio, vel ordine, &c. hæc autem beneficiorum cura, ut bene sit illis provisum, adeo propria est Episcoporum, ut in *c. cum vos* 4. h. t. concedatur illi œconomum in beneficio constituere, si in præsentando ex legitima ratione moretur Patronus Laicus, aut indignum præsentet, penes quem sit fructus beneficii vacantis percipere, & in utilitatem Ecclesiæ expendere, vel futuro successori reservare: & in *c. Ordinarii* 3. h. t. in 6. præcipitur Ordinario inquirere in beneficiatos (num beneficia sua canonicè obtineant) in casu v. g. quo plura beneficia de se incompatibilia obtinent, cum cura animarum in pluribus talibus uni collatis Ecclesiis negligatur; neque tamen conceditur Episcopo facultas accipiendi redditus Ecclesiarum, vel

Psiching. Compend.

Dignitatum vacantium, ad suam collationem aut institutionem pertinentium, qui vel in utilitatem talium Ecclesiarum concedendi sunt, vel successorii reservandi juxta *c. final. h. t. in 6.* nisi consuetudo legitima, aut speciale privilegium aliud obtineat,

§. V.

De potestate inferendi censuras Ecclesiasticas, & ab eis absolvendi.

LEX Jurisdictionis Episcopalis etiam continet potestatem inferendi censuras (excommunicationis scilicet, suspensionis, & interdicti) juxta citatum *c. conquerente* (cum Episcopo negari non possit potestas ordinario remedio contumaces contra jura Episcopalia, & Ecclesiam coercendi) & potestatem ab illis absolvendi, quamvis ab aliis Prælatibus, ordinariam jurisdictionem habentibus, se inferioribus, & sibi subiectis, censuræ affecti sint, si tamen tales censuræ affecti, subiecti etiam sint tali Episcopo. & observetur *c. cum ab Ecclesiarum* 9. h. t. (nisi Pontifici expressè reservatæ sint censuræ tales, & nulla circa illas concessa Episcopis potestas) imò potestatem etiam habet, lapsos in hæresin, post hujus abjuratorem, in foro externo absolvendi ab excommunicatione Pontifici reservata (præsertim in nostra Germania, ubi alii inquisitores fidei ad hoc designati non habentur) ita ut talem à censura excommunicationis absolutum, postmodum in foro interno quilibet Sacerdos approbatus ab hæresis peccato absolvere possit: quin etiam, si criminale hæresis non sit delatum ad forum externum judiciale Episcopi; aut illius

Z. Vica-

Vicarii, sed statim ad forum pœnitentiæ, possunt Episcopi Germaniæ non solum ab hæresi occulta (prout concedit illis Trid. sess. 24. c. 6. de refor.) sed etiam à notoria in foro conscientiæ absolvere, (dummodo absolvendus non sit hæresiarcha) quia casus per se Papales sunt per accidens ob nimiam frequentiam, vel ob difficultatē adeundi Pontificem, &c. Episcopales, nisi fortassis post Trident. de hæresi aliter nos loqui oporteat, de quo in l. 5. tit. 7.

Circa hæc tamen adhuc advertendum primò: excommunicatum v. g. ab Episcopo, si absolutionem à Pontifice impetret, tacitâ excommunicationis causâ, posse, & debere compelli, etiam per Ecclesiasticas censuras, ut cum literis veram causam continentibus ad Pontificem se conferat. Si certò constet Episcopo de commissa obreptione; vel si non constet de hoc certò, prudens tamen dubium sit, compelli posse, ad purgationem canonicam, coram se præstandam juxta c. ex parte s. h. t. ut ne videatur in tali absolutione defuisse voluntas absolventi, si causa excommunicationis lateat, aut ne prudenter de hoc defectu saltem dubitetur.

Advertendum secundò, per Delegatum à Papa excommunicatum, non posse absolvi ab Episcopo sine speciali mandato Sedis Apostolicæ, cum in tali causa Delegatus Pontificis sit superior Episcopo c. pastoralis 11. §. præterea h. t. & consequenter talem excommunicatum nemo absolvere mortuo delegato poterit, nisi Summus Pontifex, aut in officio prioris Delegati successor, si officio facta sit delegatio, exceptis casibus à jure expressis, in quibus per accidens etiam in-

ferioribus Papâ conceditur à Papalibus censuris absolvendi licentia.

Advertendum tertio, eos quibus ex officio in certis casibus absolvendi ab excommunicatione canonis conceditur de jure ordinatio licentia, posse eam etiam aliis committere, si ita expedire visum fuerit, uti statuitur in c. fin. h. t. junct. gloss. V. ex officio, quod idem de aliis censuris etiam dicendum est, cum eadem in omnibus sit ratio, quòd ordinario scilicet iudici delegandi potestas conveniat.

Advertendum quartò, ob favorem animarum, & ad tollendum vel impediendum peccatum concessum esse Episcopis, ut si qui ab ipsis ob certum crimen ad ordinariam illorum potestatem pertinens excommunicati per Delegatum non fuerint absoluti, qui tamen in causa tali ad tollendum, vel impediendum peccatum non procedit ulterius, prout ipsi mandatum fuerat, hos malitiosè forum suum declinantes, & in peccato suo perseverantes, ita contra absolutionem Delegati Pontificii excommunicet, prout statutum habetur in c. significavit s. h. t. si tamen ipsi delinquentes moniti à peccato desistere nolint.

§. VI.

De potestate dispensandi concessa Episcopis.

AD legem jurisdictionis Episcopalis pertinet quidem etiam dispensandi licentia, quæ tamen sæpius restricta est, & non omnem dispensationem complectitur. Sic primò non possunt Episcopi in lege Pontificis, vel canonica, aut consiliorum decretis, dispensare, nisi in casibus

bus à jure permiffis, prout colligitur ex *c. dilectus 15. de temp. ord. & ex c. penult. Et ut. de filiis Praebyt.* cum inferior non habeat jurisdictionem supra legem superioris. Sunt autem à jure certi casus permiffi, in quibus in superiorum etiam constitutionibus, & decretis dispensare potest Episcopus, & praesertim tres enumerantur ab AA. Primò si in lege, aut canone simpliciter dicatur, posse in eis dispensari; debent enim haec verba simpliciter posita significare aliquid, non possunt autem significare, quòd Summus Pontifex aut Consilium in talibus legibus, vel decretis dispensare possit, quòd independenter ab his verbis, in lege positis fieri potest; ergò ut significant aliquid, de aliis etiam intelligi debent, quòd dispensare scilicet in talibus legibus possint etiam Episcopi. Secundò dispensare in legibus Superioris potest Episcopus ex causa magnae necessitatis, aut evidentis utilitatis prius verifimiliter incognitae, & quando periculum est in mora, aut casus sunt frequenter contingentes, prout fit in certis quibusdam, aut casibus ferè quotidianis; pro his enim omnibus semper recurrere ad Pontificem, foret difficillimum, unde merito, & rationabiliter praesumitur, concessa Episcopis licentia circa haec dispensandi. Tertio denique dispensare contra canonem, aut legem Superioris potest Episcopus, ubi consuetudo legitime praescripta jurisdictionem ei dedit, sicut enim in aliis casibus jurisdictionem dare, & adimere potest consuetudo, ita potest etiam in hac dispensandi materia. Plures quidem alii etiam casus in specie referuntur, in quibus dispensare possunt Episcopi, illi tamen vel ex communibus principiis clari sunt, vel suis locis explicabuntur.

§. VII.

De collatione Sacrorum, praedicatione, impositione poenitentiarum, & concessione indulgentiarum.

AD legem jurisdictionis Episcopalis spectat etiam Sacramentorum omnium collatio, quae ab Episcopo sunt requirenda *juxta citat. cap. conquerente*, vel ab aliis Ecclesiarum non exemptarum suae diocesis curatis conferri possunt, ita ut cum his omnibus cumulativè respectu suorum diocesanorum concutatur, cum sit ordinarius, & principalis pastor omnium. Et hinc potest etiam ex officio suo per se, vel per alium substitutum verbum divinum praedicare, eoque pascere populum sibi commissum, ut constat ex *c. inter cetera 15. h. t.* & quamvis communiter in sua lingua docere, si plures diversarum linguarum communitates habeat, ita ut possit Episcopum suffraganeum constituere, non tantum in Pontificalibus suum Vicarium respectu populi alterius linguae, sed etiam quoad potestatem jurisdictionis, quae juxta communionem ordinaria ac perpetua sit, subordinata tamen Episcopo, seu Diocesano loci *c. quoniam 14. h. t.* potest etiam Episcopus ex officio suo publicas, tam solemnes, quam non solemnes poenitentias imponere *juxta saepius cit. c. conquerente junct. Gloss. V. poenitentias*, cum illius sit correctio, & poenitentia delinquentium, & potest etiam concedere indulgentias, non quidem plenarias, sed temporales, quas etiam exempti lucrari possunt, cum in favorabilibus, in eorum praedictum non debet explicari exemptio.

Z z

§. VIII.

§. VIII.

De visitatione Episcopi.

Pertinet etiam ad jurisdictionem Episcopi jus visitandi omnes Ecclesias, etiam Cathedralium, suæ diocesis, monasteria, beneficia curata, & non curata &c. nisi speciali privilegio exemptasint, & à propriis suis Prælati visitentur, quæ quidem visitatio singulis annis de jure antiquo. *c. conquerente. h. t.* vel ab Episcopo, vel ab alio, vicem Episcopi agente, deberet institui; juxta Trident. tamen *sess. 24. c. 3. de reform.* sufficit, si saltem singulis bienniis absolvat, ut orthodoxa scilicet fides conservetur, & propagetur, mali mores corrigantur, & boni inducantur: neque ab hac visitatione exempta sunt ulla loca pia, aut Ecclesiæ, monasteria etiam exemptis, unitæ, si tamen populus earum subditus sit Episcopo loci in spiritualibus (quia tales uniones fieri solent, salvo jure Episcopali) & juxta Trident. *sess. 7. c. 8. de reform.* etiam Ecclesiæ sæculares, quæ ex Privilegio se prætendunt exemptas à visitatione; quæ visitari debent ab Episcopis, tanquam Sedis Apostolicæ Delegatis, non obstante tali privilegio, ut ait Trident. adhiberi autem debent in visitatione monasteriorum regularium pauci illique idonei Ecclesiastici regulares, & non sæculares Clerici, aut laici prout statuitur in *c. ut juxta 17. h. t.* ubi Episcopo monasteria visitanti, non nisi duos trêse, suæ Ecclesiæ Cathedralis Canonicos permittitur ad Capitulum adducere, ne in claustris, ut ait Pontifex, anfa detur dissolutionis alicujus.

§. IX.

De iis, quæ spectant ad officium Episcopi ex lege diocesana.

Constitit lex diocesana Episcopi primò in convocatione Synodi *c. quod super 9. de major. & obed. secundò spectat ad legem diocesana exadio annua Synodatici, & Cathedralici, cujus nomine duos solidos, aut duos aureos à qualibet Ecclesiâ suæ diocesis petere potest Episcopus, etiam à capellis sive Parochiis, monasterio quamvis exempto incorporatis; nominatur autè hæc pensio Synodaticum, quia in Synodo, quot annis celebranda; Episcopo solvi debet; & Cathedralicum dicitur, quia ob dignitatem Cathedralis Episcopalis solvitur. Tertio numeratur etiam inter ea, quæ ad legem diocesana spectant, quarta decimarum, ita ut quarta pars decimarum, quæ ad Ecclesias Parochiales Diocesis pertinent, detrahi debeat, & ob curam universalem Episcopo solvenda sit. Quo eodem modo etiam se habet quarta mortuorum quarta scilicet pars ex legatis seu funeralibus oblationibus, quæ factæ sunt Ecclesiis, aut aliis piis locis intra diocesim sitis, detrahenda, & Episcopo solvenda. Quarto ad legem diocesana etiam pertinent procurationes, sive vicualia, Episcopo, dum visitat, ab Ecclesiis, quæ visitantur, solvenda, juxta cujusvis Ecclesiæ facultates moderanda, & in quantum ad unius diei victum sufficiunt. Et quinto denique ad legem diocesana pertinet, etiam petitio moderati subsidii charitativi, quod ex causa rationabili & manifesta exigere potest à suæ diocesis*

Ecclesiis, & beneficiis, ita tamen, ut non nimium graventur Clerici beneficiati, &c. in plebique tamen his non tam attendendum, quid jura statuunt, sed quid consuetudo, quæ varia sæpius in variis diocesis vigeat, exigat.

§. X.

Quibus casibus Episcopus loci jurisdictionem habeat in regulares exemptos?

Habent quidem Prælati regulares præsertim exempti, in suos subditos regulares quasi Episcopalem potestatem, ita ut possint omnia circa eos exercere, quæ Episcopi possunt circa suos subditos, plurimi tamen casus enumerantur à Chochier *imp. 1. de jurisdictione ord. in exemptos quest. 17. Rodriguez in summa quest. Regul. To 2 quest. 64. n. 11. Barbosa de officio alleg. 105. Pyring. hic. &c.* in quibus etiam contra regulares exemptos procedere possunt Episcopi saltem tanquam Sedis Apostolicæ Delegati, qui apud citatos videri possunt.

§. XI.

De loco jurisdictionis Episcopi.

In quovis loco suæ diocesis ordinariam suam Ecclesiasticam jurisdictionem exercere posse Episcopum, sive contentiosa sit, sive voluntaria, constat ex *c. cum Episcopus 7. h. t. in 6.* nisi locus talis intra diocesis quidem situs sit, ab Episcopi tamen jurisdictione exemptus sit, ubi jurisdictionem saltem contentiosam exercere non potest, nisi in casibus quibusdam raris, petita saltem Prælati regularis licentiâ.

§. XII.

De potestate Capituli quoad intendendam cessationem à divinis.

Concessum hoc nonnunquam esse Capitulo ex *c. 2. & 8. h. t. in 6.* patet: videntur relata capitula circa hanc materiam rari usus.

SECTIO. IV.

De Officio, & Jurisdictione ordinaria Prælatorum, regularium, Episcopo inferiorum.

§. I.

De jurisdictione, & potestate Abbatum, & aliorum Prælatorum regularium in genere.

Prælati regulares non tantam potestatem quasi dominativam, & domesticam, sive œconomiam habent, radicatum in voluntate profitentium talem regulam, & se tradentium religioni cum promissione & obligatione secundum illam obediendi, & juxta imperium Prælati suos labores conferendi, prout ad religiosam disciplinam conveniens judicaverit Prælati, sed habent etiam potestatem jurisdictionis, spirituales scilicet, & Ecclesiasticam potestatem ligandi, & solvendi, censuras inferendi, puniendi &c. & quidem ordinariam, quam delegare possunt, & quasi Episcopalem, ita ut plurima circa suos subditos regulares possint, quæ possunt Episcopi circa suos subditos.

Z 3

§. II.